

Prinos zbornika *Dokumenti iz Hladnog rata* može se sagledati s nekoliko aspekata. Zahvaljujući tome što su svi javni dokumenti CIA-e koji se dotiču Istre u navedenom razdoblju transkribirani na jednome mjestu, oni mogu poslužiti kao povijesni izvori za niz tema: odnos američke tajne službe prema Istri i Jugoslaviji, američki pogled na političku problematiku oko STT-a, a mogu biti i neiscrpan izvor informacija za ekonomske prilike u Istri za vrijeme Hladnoga rata. Budući da su dokumenti objavljeni u originalu, na engleskome, zbornik dokumenata dostupan je široj javnosti, ne samo hrvatskoj, stoga i međunarodna znanstvena zajednica ima priliku baviti se ovom problematikom, koja je još uvijek nedovoljno istražena.

Igor Jovanović

Marino Budicin, *Delfin (1949. – 2019.). Dokumentirana povijest na valovima vremena / Delfino (1949-2019). Storia documentata sulle onde del tempo*, Rovinj – Rovigno: Sportska zajednica grada Rovinja – Rovigno, 2019., 407 str.

Delfin (1949. – 2019.). Dokumentirana povijest na valovima vremena monografija je povjesničara Marina Budicina posvećena sedamdesetoj obljetnici Plivačkoga i Vaterpolo kluba Delfin iz Rovinja. Pisana dvojezično – hrvatskim i talijanskim jezikom – ova monografija kroz priču o sportskom klubu donosi uvid u rovinjsku mikrohistoriju. Kroz priče generacija malih i velikih sportaša kluba Delfin saznajemo crtice iz sportskoga, ali i kulturnoga, društvenoga pa i gospodarskoga života Rovinja u zadnjih sedamdeset godina.

Monografiju čini deset poglavlja koja kronološki prate rad kluba od njegova osnivanja. Njima prethode „Pozdravna riječ gradonačelnika grada Rovinja-Rovigno“ (7-8) Marka Paliage, „Pozdravna riječ predsjednika Sportske zajednice Istarske županije“ (9-10) Mladena Pavičića, „Pozdravna riječ predsjednika Hrvatskog vaterpolskog saveza“ (11-12) Mladena Drnasa, „Pozdravna riječ predsjednika Hrvatskog plivačkog saveza“ (13-14) Vladislava Veselice te „Pozdravna riječ predsjednika Vaterpolo kluba *Delfin* i predsjednika Plivačkog kluba *Delfin*“ (15 – 17) Enisa Kancelira i Zorana Relića.

Prvo poglavlje „Morske radosti i plivačka tradicija u Rovinju“ (21-26) razmatra razvoj plivačke tradicije u Rovinju do Drugoga svjetskog rata, započevši s devetnaestim stoljećem, kada se vaterpolo javlja kao prva sportska igra u moru. Također, u ovom poglavlju prati se razvoj prvih javnih kupališta i bazena u Rovinju.

„Od osnivanja *Delfina* do kraja pedesetih godina“ (29-85) donosi sliku Rovinja i rovinjskoga sporta u prvim godinama poraća, kada se i osniva Delfin. U ovom poglavlju saznajemo i o sprezi svih sportskih saveza i lokalnih klubova s Fiskulturnim savezom Jugoslavije, ali i kako su političke okolnosti u državi utjecale na sport. Dio poglavlja posvećen je plivačkom i vaterpolskom entuzijazmu profesora Nikše Kalačića, koji se 1948. doselio u Rovinj. Saznajemo nešto više o ljetima 1949. i 1950., koja su protekla u usavršavanju plivačkih stilova, o učenju tehnike, natjecateljske strategije, tajni i trikova vaterpola. Tada započinju i prva okupljanja na kupalištu Bagni nùvi (Bagni romani), gdje su izvođeni prvi treninzi. Najveći fokus autor stavlja na pedesete godine dvadesetoga stoljeća, odnosno na prvo desetljeće sportskih aktivnosti. Upravo tada Delfin postaje središte sportskoga i društvenoga života u Rovinju te saznajemo o prvim natjecateljskim aktivnostima početkom pedesetih godina, kao i o sudjelovanju na Omladinskom prvenstvu Jugoslavije u vaterpolu 1954.

Treće poglavlje „Šezdesete godine: *Delfin* mijenja ime i savez i osvaja prve titule“ (87-128) bavi se razdobljem šezdesetih godina dvadesetoga stoljeća. Na samome početku saznajemo o lošim rezultatima i teškim počecima na početku šezdesetih. Teško razdoblje rezultiralo je spajanjem Delfina s veslačkim klubom u novo Sportsko društvo Arupinum. Autor se osvrnuo na uključenje Delfina u Plavalnu zvezu Slovenije te na prve aktivnosti u okviru toga saveza. Zatim saznajemo nešto više o samome vaterpolu u Rovinju, uspjesima rovinjskoga plivanja i održavanja plivačkoga mitinga „4. jul“. Na kraju poglavlja autor se osvrnuo na uspjehe vaterpolista u tom razdoblju.

Poglavlje „1971. – 1991.: Dva desetljeća uspjeha i napredovanja“ (129-224) donosi povijesni presjek rada kluba Delfin kroz dva desetljeća – sedamdesete i osamdesete godine, kada je klub uvelike napredovao. Doznajemo kako se ustroj kluba mijenjao, kakvi su bili uvjeti za treniranje, o uspjesima rovinjskih plivača na Olimpijskim igrama 1972. te sudjelovanju na prvome Svjetskom prvenstvu u plivanju 1973. U tim se natjecanjima posebno istaknuo Sandro Rudan, kojemu je autor posvetio jedno potpoglavlje. Budicin

donosi i tablični prikaz Rudanovih medalja osvojenih od 1967. do 1976. Osvrnuo se i na dobre rezultate ostalih rovinjskih plivača na prijelazu iz sedamdesetih u osamdesete godine. Saznajemo ponešto i o trenerima Delfina, juniorima i pionirima na prvenstvima Slovenije od 1974. do 1977. Autor se osvrnuo na razdoblje Delfina u Drugoj jugoslavenskoj vaterpolo ligi (1974. – 1981.), na povijesni ulazak u kratkotrajnu Prvu jugoslavensku B ligu te na omladinsku vaterpolsku momčad Delfina od 1985. do 1991. Poglavlje završava prikazom napuštanja jugoslavenskoga plivanja i vaterpola 1991. kao posljedice društveno-političke krize u državi.

Peto poglavlje „U Republici Hrvatskoj“ (225–288) fokusirano je na rad kluba u devedesetim godinama. Započinje kratkim prikazom političkih zbivanja u Hrvatskoj početkom devedesetih te kako se sport prilagodio novom društvenom i sportskom ustroju. Posebno su prikazane prve godine djelovanja kluba u okviru hrvatskoga plivanja te razdoblje između 1994. i 1996., kada se Delfin podijelio na dva kluba. Drugi dio poglavlja odnosi se na Plivački klub Delfin i Vaterpolo klub Delfin krajem devedesetih.

„Rovinjsko plivanje i vaterpolo od početka novog tisućljeća do sedamdesete godišnjice *Delfina*“ (289–372) istražuje najnovije razdoblje rovinjskoga plivanja i vaterpola. Vrlo opsežno poglavlje započinje povijesnim preslikom Hrvatske u novom tisućljeću i u Europskoj uniji. Autor donosi sliku Rovinja u novom tisućljeću – godine koje su grad pratile kroz turistički razvoj, brojne turističke nagrade i Europski festival sportske rekreacije. Saznajemo nešto više o bazenu Delfina u posljednjih dvadeset godina, koji je od postanka središte rovinjskoga plivanja i vaterpola, a u novije vrijeme za njega se vežu i važni događaji. Posebno potpoglavlje posvećeno je Vaterpolo klubu Delfin u novom tisućljeću, kao i ženskome Vaterpolo klubu Delfin. Saznajemo o novoj upravi i novim postignućima Plivačkoga kluba Delfin u tom razdoblju. Za sam kraj donose se saznanja o oba kluba u zadnjih deset godina. Iako je čitava monografija popraćena fotografijama, ovo se potpoglavlje ističe po broju slikovnih priloga, ali i isječcima iz novina i tabličnim prikazima postignuća članova oba kluba.

Slijedi nekoliko manjih poglavlja koje donose opće stvari o monografiji. Tako je sljedeće poglavlje (373–376) posvećeno karticama i bibliografiji korištenoj u monografiji. Osmo poglavlje „Nagrade i priznanja“ (377–382) donosi niz nagrada Plivačkoga kluba Delfin i Vaterpolo kluba Delfin, ali i pojedinaca koji su bili članovi klubova. „Rekli su...“ (383–398) donosi sjećanja

njihovih članova na vrijeme provedeno u njima. Zadnje poglavlje (399–407) donosi popis članova klubova od 1949. do 2019.

Monografija *Delfin (1949. – 2019.). Dokumentirana povijest na valovima vremena* važan je prilog suvremenoj povijesti Rovinja u kontekstu društvene i sportske povijesti. Međutim, uzimajući u obzir uspjehe Delfina, važnost monografije nadilazi gradsku razinu te postaje nezaobilazna literatura za povijest sporta u Istri.

Igor Jovanović

Turizam u Istri: od davnina do danas,

urednik Asim Čabaravdić, Žminj: Čakavski sabor, 2018., 415 str.

Monografija *Turizam u Istri: od davnina do danas*, koju je uredio Asim Čabaravdić, rezultat je projekta koji je okupio čak 41 autora, od ministara i direktora najvažnijih tvrtki do novinara i drugih autora. Knjiga prikazuje istarski turizam od antičkih dana preko pojave modernoga turizma u 19. stoljeću pa sve do današnjega doba i vizije njegova razvoja u budućnosti. Uz mnoštvo je fotografija i podataka iz arhiva obuhvatila sve što je vezano za razvoj istarskoga turizma. Stoga su prisutne i sve njegove grane – od osnovnoga odmorišno-rekreativnoga, lječilišnoga, nautičkoga, poslovnoga, sportskoga i izletničkoga sve do razvoja najjačih hotelsko-turističkih tvrtki, poput Valamar Riviere, Arena Hospitality grupe i Maistre, koje iz godine u godinu unaprjeđuju istarski turizam novim idejama, kao i poboljšanjem turističke ponude.

Monografija započinje „Predgovorom“ (4–5) Romine Sinosich, koja smatra da današnji istarski turizam možemo promatrati kao posljedicu gospodarskoga i društvenoga razvoja, entuzijazma mnogih turističkih rukovoditelja i radnika te da kao takav spada u posebne emocionalne dimenzije gospodarskoga razvoja. Zaključila je nazvavši ovo djelo „biblijom istarskoga turizma“. Slijede „Uvodna obraćanja“ (6–11) Garija Cappellija, ministra turizma u Vladi Republike Hrvatske, bivšega župana Istarske županije Valtera Flega, Nade Prodan Mraković, pročelnice Upravnoga odjela za turizam Istarske županije i Denisa Ivoševića, direktora Turističke zajednice Istarske županije. Svi se oni slažu da je danas Istra svjetski poznat turistički brend i